

2023-08-25 Nr. NV-2144

VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAS TAP-23-966(2) TAIS-23-10697(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2206 5, 79, 113, 115, 125, 126, 140 ⁸ , 140 ¹⁰ , 140 ¹³ , 140 ¹⁴ IR 140 ¹⁹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne Priėmimo Terminas	Vidaus reikalų ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2023-08-22	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2023 m. birželio 7 d. nutarimu Nr. KT53-A-N6/2023 **prieštaraujančiomis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 20 straipsniui pripažintos Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – įstatymas) nuostatos, pagal kurias dėl masinio užsieniečių antplūdžio esant paskelbtai ekstremaliajai situacijai, nepaprastajai ar karo padėčiai visi prieglobsčio prašytojai privalo būti apgyvendinami nurodytose vietose, nesuteikiant jiems teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai toks apgyvendinimas gali trukti iki 6 mėnesių.**

Įgyvendinant Konstitucinio Teismo nutarimą įstatyme turėtų būti:

– **apibrėžti pagrindai, kuriems esant prieglobsčio prašytojų**, pateikusių prašymus suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose arba Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai jie į ją pateko neteisėtai kirtę Lietuvos Respublikos valstybės sieną, **judėjimo laisvė galėtų būti suvaržyta taip, kad tai prilygtų sulaikymui**, tokio laisvės ribojimo sąlygos, taikymo tvarka ir procedūra, taip pat būtų nustatytos mažiau asmens laisvę varžančios alternatyvios priemonės;

– **sprendžiant dėl prieglobsčio prašytojų**, pateikusių prašymus suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose arba Lietuvos Respublikos teritorijoje, kai jie į ją pateko neteisėtai kirtę Lietuvos Respublikos valstybės sieną, **apgyvendinimo sąlygų, Migracijos departamentas būtų įpareigotas vertinti individualią kiekvieno prašymą suteikti prieglobstį patekusio asmens situaciją**, be kita ko, jo keliamą realią grėsmę Konstitucijos saugomoms vertybėms, valstybės ir visuomenės interesams, ir įgaliotas atitinkamai **individualizuoti konkrečias tam asmeniui taikytinas jo laisvę ribojančias priemones**.

Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, jog įstatymo 115 straipsnio 2 dalies 5 punkte nustatyta teismo skiriama **alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinti užsieniečių Valstybės sienos apsaugos tarnyboje nustatant teisę judėti tik apgyvendinimo vietos teritorijoje – tarptautinių ir Lietuvos teismų praktikoje traktuota kaip prilygstanti sulaikymui**.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Pagrindinės projektu siūlomo reguliavimo nuostatos:

- **prieglobsčio prašytojai**, kurie įvestos karo padėties, nepaprastosios padėties, taip pat paskelbtos ekstremaliosios situacijos dėl masinio užsieniečių antplūdžio metu prašymus dėl prieglobsčio pateikia būdami pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose ar netrukus po neteisėto Lietuvos Respublikos valstybės sienos kirtimo, yra **apgyvendinami Migracijos departamento sprendimu, kuris priimamas dėl kiekvieno prieglobsčio prašytojo, įvertinus individualias su juo susijusias aplinkybes**, ir kuris gali būti skundžiamas teismui;

- pagrįsto prieglobsčio prašymo atveju per 48 val. Migracijos departamentas priima sprendimą įleisti prieglobsčio prašytoją į Lietuvos Respublikos teritoriją ir apgyvendinti jį nustatyta tvarka neribojant jo teisės

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje (Valstybės sienos apsaugos tarnyboje, Pabėgėlių priėmimo centre, kitose apgyvendinimo vietose);

- esant aplinkybių, dėl kurių **prieglobsčio prašymas vertinamas kaip nepagrįstas ir nepriimtinas¹** ir nėra su prieglobsčio prašytojo amžiumi, sveikatos būkle, šeimine padėtimi susijusių ar kitų individualių aplinkybių, dėl kurių neturėtų būti ribojama prieglobsčio prašytojo teisė laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, Migracijos departamentas priima sprendimą prieglobsčio prašytoją laikinai apgyvendinti laikino apgyvendinimo vietose, nesuteikiant jam teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje, iki priimamas sprendimas jį įleisti į Lietuvos Respubliką;

- **trumpinamas maksimalus pasienio procedūros laikotarpis – vietoj 6 mėnesių siūloma nustatyti 5 mėnesių laikotarpį**, atsižvelgiant į Europos Sąjungos teisės aktų nuostatas, kurios nustato galimybę taikyti pasienio procedūrą (t. y. neįleisti prieglobsčio prašytojo į valstybės teritoriją) tais atvejais, kai prašymai suteikti prieglobstį yra nepagrįsti ar nepriimtini; krizinėse situacijose ar esant *force majeure* pasienio procedūra galėtų trukti iki 20 savaičių;

- **nepriėmus sprendimo per nustatytą terminą, užsienietis būtų įleistas į Lietuvos Respubliką ir apgyvendinamas be judėjimo ribojimų, išskyrus tuos atvejus, jei būtų nustatomi pagrindai Valstybės sienos apsaugos tarnybai kreiptis į teismą dėl sulaikymo ar alternatyvios sulaikymui priemonės skyrimo;**

- **siūloma keisti alternatyvią sulaikymui priemonę į mažiau judėjimo laisvę ribojančią. Teisė judėti tik apgyvendinimo vietos teritorijoje keičiama į pareigą užsieniečiui neišvykti iš teritorijos be leidimo.** Užsieniečiams apgyvendinimo vietos vadovo ar jo įgalioto asmens leidimu būtų leidžiama laikinai išvykti iš apgyvendinimo vietos, **kai yra valdoma pasišalinimo iš apgyvendinimo vietos rizika.** Kartu tikslinamos aplinkybės, kurios vertinamos, sprendžiant, ar yra pagrindas manyti, kad užsienietis gali pasislėpti, sudarant galimybę kreiptis į teismą dėl užsieniečio sulaikymo, jeigu užsienietis nevykdytų siūlomos nustatyti alternatyvios sulaikymui priemonės.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Projekte nustatomos pereinamojo laikotarpio nuostatos. **Naujos nuostatos bus taikomos užsieniečiams, prieglobsčio prašymą pateikusiems po įstatymo pakeitimų įsigaliojimo.** Šiuo metu (po Konstitucinio Teismo nutarimo paskelbimo) dėl užsieniečio, pateikusio prašymą suteikti prieglobstį pasienio kontrolės punktuose, tranzito zonose ar netrukus po neteisėto Lietuvos Respublikos valstybės sienos kirtimo, per 28 dienas nepriėmus galutinio sprendimo, Migracijos departamentas priima sprendimą įleisti tokį prieglobsčio prašytoją į Lietuvos Respubliką.

Po Konstitucinio Teismo nutarimo paskelbimo dėl visų užsieniečių, kurie buvo apgyvendinti vadovaujantis įstatymo nuostatomis, kurios pripažintos neatitinkančiomis Konstitucijos (tokių užsieniečių buvo 17), buvo priimti sprendimai dėl apgyvendinimo be judėjimo ribojimo.

Projekte **nenustatoma įstatymo įsigaliojimo data**, siekiant, kad Konstitucijai prieštaraujančiomis pripažintų nuostatų pakeitimas įsigaliotų kaip įmanoma greičiau. Pagal priimtus keitimus, reikės tikslinti vidaus reikalų ministro patvirtintas tvarkas (keisti Prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo ir panaikinimo tvarkos aprašą ir Laikinojo užsieniečių apgyvendinimo Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos sąlygų ir tvarkos aprašą).

Papildomų lėšų įstatymui įgyvendinti nereikės.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Projektui parengti vidaus reikalų ministro 2023 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. 1V-362 buvo sudaryta tarpinstitucinė darbo grupė.

Rengiant projektą atsižvelgta į Seimo Teisės departamento 2023 m. birželio 28 d. Seimo Teisės ir

¹ Nustatytos įstatymo 76 straipsnio 4 dalyje ir 77 straipsnio 1 dalyje (pateikia apie savo asmens tapatybę ar pilietybę klaidinančią informaciją ar suklastotus dokumentus arba nepateikia ar sunaikina informaciją ar dokumentus apie savo asmens tapatybę ar pilietybę, kurie gali turėti esminės įtakos priimant sprendimą dėl prieglobsčio suteikimo; pateikia prašymą suteikti prieglobstį tik siekdamas sutrukdyti priimti ar įvykdyti sprendimą grąžinti ar išsiųsti užsienietį į užsienio valstybę; atsisako leisti paimti jo pirštų atspaudus; dėl rimtų priežasčių gali būti laikomas keliančiu grėsmę valstybės saugumui arba viešajai tvarkai; pateikia paskesnę prašymą ir kt.)

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

teisėtvarkos komitetui teiktus pasiūlymus dėl Konstitucinio Teismo 2023 m. birželio 7 d. nutarimo įgyvendinimo, kurie gauti kartu su Seimo valdybos 2023 m. liepos 5 d. sprendimu Nr. SV-S-1015, kuriuo įstatymo pakeitimus pasiūlyta parengti Vyriausybei.

Taip pat įvertinti Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro valdybos ir Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugijos pateikti pastabos ir pasiūlymai.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Projektas nustatyta tvarka derintas su Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Vyriausybės kanceliarija ir Valstybės saugumo departamentu.

Projektas patikslintas po svarstymo 2023 m. rugpjūčio 22 d. tarpinstituciniame pasitarime.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Asta Klapatauskienė

Viešojo valdymo grupė